

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Херсонський державний університет
Факультет психології, історії та соціології
Кафедра психології

ЗАТВЕРДЖУЮ

Проректорка з навчальної та
науково-педагогічної роботи,
Голова науково-методичної ради
Дар'я МАЛЬЧИКОВА
«06» березня 2023 р.

Програма атестації здобувачів вищої освіти
Захист кваліфікаційної роботи (проекту)

Галузь знань 05 Соціальні та поведінкові науки
Спеціальність 053 Психологія
Освітня програма Психологія
Рівень вищої освіти перший (бакалаврський)
Форма навчання денна, заочна

ПОГОДЖЕНО

на засіданні науково-методичної ради
факультету психології, історії та соціології

Голова НМР   Наталія ТАВРОВЕЦЬКА
«13» лютого 2023 р., протокол № 5

Івано-Франківськ, 2023 р.

Затверджено на засіданні кафедри психології
Протокол № 8 від 06.02.2023 р.

Завідувач кафедри психології

Олена ТАНАСІЙЧУК

Пояснювальна записка:

Зміни, які відбуваються в економічному, соціальному, політичному житті українського суспільства, породжують необхідність у фахівцях високого рівня. Посилення уваги до підготовки професійних психологів обумовлено потребою сучасного суспільства в розв'язанні проблем у сферах освіти, управління, виробництва тощо. Багато вчених наголошують на необхідності оновлення професійного навчання психологів та вимог до їх професійної підготовки. Однією з головних цілей практичної психології можна вважати допомогу людині в прийнятті відповідальності за своє життя, у досягненні здатності вибирати свій спосіб життя, приймати ситуацію в тій мірі, у якій вона неминуха, і щось змінювати, виходячи з реальних можливостей. Тому програма атестації на здобуття ступеня вищої освіти «бакалавр» спрямована на виявлення рівня оволодіння системою теоретичних знань, специфіки наукового знання, основних принципів побудови наукової концепції, дослідницьких стратегій та проведення наукового дослідження. Студенти повинні продемонструвати вміння виокремлювати критерії оцінки ефективності наукового дослідження, параметри порівняння певних наукових концепцій та емпіричних досліджень; вміння планувати складні експериментальні дослідження; проводити аналіз та інтерпретування отриманих результатів.

Програма атестації на здобуття рівня вищої освіти «бакалавр» містить перелік рекомендованої літератури та критерії оцінювання знань. Атестація здобувачів вищої освіти за освітньо-професійною програмою «Психологія» зі спеціальності 053 Психологія проводиться у формі захисту кваліфікаційної роботи та завершується видаванням документу про освіту встановленого зразку. Атестація здійснюється відкрито і публічно.

Програмні компетентності

Інтегральна компетентність. Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у сфері психології, що передбачають застосування основних психологічних теорій та методів та характеризуються комплексністю і невизначеністю умов.

Загальні компетентності (ЗК):

- ЗК 1. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.
- ЗК2. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.
- ЗК3. Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій.
- ЗК4. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.
- ЗК5. Здатність бути критичним і самокритичним.
- ЗК6. Здатність приймати обґрунтовані рішення.
- ЗК7. Здатність генерувати нові ідеї (креативність).
- ЗК8. Навички міжособистісної взаємодії,
- ЗК9 Здатність працювати в команді.
- ЗК10. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні;
- ЗК11. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя;
- ЗК 12. Здатність спілкуватися державною мовою як усно так і письмово, поважати різноманітності та мультикультурності;
- ЗК 13. Здатність розуміти суспільно-політичні процеси на державному та світовому рівні в історичному контексті та їх актуальному стані.

Фахові компетентності(ФК):

- СК1. Здатність оперувати категоріально-понятійним апаратом психології;

- СК2. Здатність до ретроспективного аналізу вітчизняного та зарубіжного досвіду розуміння природи виникнення, функціонування та розвитку психічних явищ;
- СК3. Здатність до розуміння природи поведінки, діяльності та вчинків;
- СК4. Здатність самостійно збирати та критично опрацьовувати, аналізувати та узагальнювати психологічну інформацію з різних джерел;
- СК5. Здатність використовувати валідний і надійний психодіагностичний інструментарій;
- СК6. Здатність самостійно планувати, організовувати та здійснювати психологічне дослідження;
- СК7. Здатність аналізувати та систематизувати одержані результати, формулювати аргументовані висновки та рекомендації;
- СК8. Здатність організовувати та надавати психологічну допомогу (індивідуальну та групову);
- СК9. Здатність здійснювати просвітницьку та психопрофілактичну відповідно до запиту;
- СК10. Здатність дотримуватися норм професійної етики;
- СК11. Здатність до особистісного та професійного самовдосконалення, навчання та саморозвитку;
- СК12. Здатність застосовувати методи організації та реалізації теоретичних та експериментальних психологічних досліджень із застосуванням основних методів математичного аналізу та інформаційних технологій.
- СК13. Здатність визначати й пояснювати психологічні механізми формування, функціонування та розвитку психічних явищ, процесів, властивостей, виокремлювати причини та фактори, що диференціюють характер їх індивідуального функціонування та розвитку.
- СК14. Здатність до проведення роботи з кадровим складом різного типу організацій з метою відбору кадрів, управління їх мотивацією та створення соціально-психологічного клімату, що сприяє оптимізації процесу досягнення цілей організації.
- СК15. Здатність виявляти толерантність (повагу та позитивне ставлення) до розмаїття культур, форм самовираження й самоздійснення індивідуальності, до несхожості наукових поглядів, методологічних підходів тощо.

Програмні результати навчання:

- ПР1. Аналізувати та пояснювати психічні явища, ідентифікувати психологічні проблеми та пропонувати шляхи їх розв'язання
- ПР2. Розуміти закономірності та особливості розвитку і функціонування психічних явищ в контексті професійних завдань
- ПР3. Здійснювати пошук інформації з різних джерел, у т.ч. з використанням інформаційно-комунікаційних технологій, для вирішення професійних завдань.
- ПР4. Обґрунтовувати власну позицію, робити самостійні висновки за результатами власних досліджень і аналізу літературних джерел.
- ПР5. Обирати та застосовувати валідний і надійний психодіагностичний інструментарій (тести, опитувальники, проєктивні методики тощо) психологічного дослідження та технології психологічної допомоги
- ПР6. Формулювати мету, завдання дослідження, володіти навичками збору первинного матеріалу, дотримуватися процедури дослідження
- ПР7. Рефлексувати та критично оцінювати достовірність одержаних результатів психологічного дослідження, формулювати аргументовані висновки
- ПР8. Презентувати результати власних досліджень усно / письмово для фахівців і нефахівців.
- ПР9. Пропонувати власні способи вирішення психологічних задач і проблем у процесі професійної діяльності, приймати та аргументувати власні рішення щодо їх розв'язання
- ПР10. Формулювати думку логічно, доступно, дискутувати, обстоювати власну позицію, модифікувати висловлювання відповідно до культуральних особливостей співрозмовника

- ПР11. Скласти та реалізувати план консультативного процесу з урахуванням специфіки запиту та індивідуальних особливостей клієнта, забезпечувати ефективність власних дій.
- ПР12. Скласти та реалізувати програму психопрофілактичних та просвітницьких дій, заходів психологічної допомоги у формі лекцій, бесід, круглих столів, ігор, тренінгів, тощо, відповідно до вимог замовника.
- ПР13. Взаємодіяти, вступати у комунікацію, бути зрозумілим, толерантно ставитися до осіб, що мають інші культуральні чи гендерно-вікові відмінності.
- ПР14. Ефективно виконувати різні ролі у команді у процесі вирішення фахових завдань, у тому числі демонструвати лідерські якості.
- ПР15. Відповідально ставитися до професійного самовдосконалення, навчання та саморозвитку.
- ПР16. Знати, розуміти та дотримуватися етичних принципів професійної діяльності психолога.
- ПР17. Демонструвати соціально відповідальну та свідому поведінку, слідувати гуманістичним та демократичним цінностям у професійній та громадській діяльності.
- ПР18. Вживати ефективних заходів щодо збереження здоров'я (власного й оточення) та за потреби визначати зміст запиту до супервізії.

Методичні рекомендації до розробки презентації індивідуальних науково-експериментальних досліджень здобувачів з тем сучасних наукових досліджень у психології

Презентація (від англ. presentation – представлення, показ) – це набір картинок-слайдів на певну тему, який зберігається у файлі спеціального формату. Кожен слайд містить довільну текстову, графічну, відеоінформацію, анімацію, звук, діаграми та графіки, табличні й інші матеріали. Мультимедійна презентація створюється за допомогою програми PowerPoint. Основна мета презентації – це забезпечення стислого та наочного подання основних результатів проектної роботи.

При створенні презентації здобувач повинен дотримуватися таких вимог:

- тривалість доповіді 5-7 хв.;
- максимальна кількість слайдів не повинна перевищувати 10 шт.;
- доповідь здобувача доповнює інформацію на слайді, а не дублює її;
- Дотримання відбору шрифтів для презентації на кожному слайді (рекомендовано TimesNewRoman);
- текст має складатись з коротких слів та простих речень;
- ефекти анімації не заважають сприйняттю, а акцентують увагу на найважливіших моментах доповіді;
- текст легко сприймається (мінімальний розмір шрифту 22 - напівжирний);
- фон, колір тексту та діаграм пасують і відповідають нейтральній гаммі кольорів;
- підпис до ілюстрації розміщується під нею;
- Дотримання прийнятих правил орфографії, пунктуації, скорочень і правил оформлення тексту;
- Не розбивати таблицю та розміщувати її окремі частини на різних слайдах (таблична інформація вставляється в матеріали презентації як таблиця текстового процесора MSWord або табличного процесора MSExcel);
- таблиці та діаграми розміщуються на світлому або білому фоні;
- діаграми створюються з використанням майстра діаграм табличного процесора MS Excel;
- необхідно виділяти найбільш важливі частини діаграми, графіка. Для цього використовується найконтрастніший колір або штрихування для того, щоб виділити

найважливіший елемент, підкреслюючи тим самим основну ідею, виражену в заголовку слайда;

План презентації

1. Привітання. Оголошення теми індивідуального науково-експериментального дослідження.
2. Актуальність та сучасність проблеми вивчення.
3. Формулювання мети, об'єкта та предмета дослідження.
4. Теоретичний аналіз сучасного стану розробленості теми.
5. Представлення програми емпіричного дослідження (аналіз методів дослідження, їх обґрунтування, перелік методів та методик дослідження).
6. Заключне слово.

Критерії оцінювання кваліфікаційних робіт (проектів) (перший (бакалаврський) рівень)

(згідно до «Порядок оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти ХДУ (із змінами та доповненнями) (наказ від 08.09.2021 №890-Д)»

<https://bit.ly/37vs6OI>

Оцінка відповідає рівню сформованості загальних і фахових компетентностей та отриманих програмних результатів навчання здобувача освіти та визначається шкалою ЄКТС та національною системою оцінювання (табл. 1).

Таблиця 1

Шкала оцінювання у ХДУ за ЄКТС

Сума балів /Localgrade	Оцінка ЄКТС		Оцінка за національною шкалою/Nationalgrade
90 – 100	A	Excellent	Відмінно
82-89	B	Good	Добре
74-81	C		
64-73	D	Satisfactory	Задовільно
60-63	E		
35-59	FX	Fail	Незадовільно з можливістю повторного складання
1-34	F		Незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

Таблиця 2

Основними критеріями оцінювання кваліфікаційних робіт (проектів) є:

1.	Якісні параметри роботи (пункт 1-10 у таблиці 2).
2.	Якість публічного захисту.
3.	Організація дослідження.

Критерії оцінювання кваліфікаційних робіт (проектів)

№	Види робіт	Максимальна кількість балів
	Критерії оцінювання	

I. ЯКІСНІ ПАРАМЕТРИ РОБОТИ		
1	Аргументація актуальності теми, її теоретичної і практичної цінності	7 балів
2	Достатність використання наукової літератури	7 балів
3	Необхідність і достатність емпіричних даних для розв'язання визначених завдань	7 балів
4	Обґрунтованість методики дослідження	7 балів
5	Обґрунтованість аналізу й інтерпретація отриманих результатів	7 балів
6	Відповідність висновків завданням дослідження	7 балів
7	Відповідність структури роботи обраній темі	7 балів
8	Чіткість, логічність, послідовність викладення матеріалу	6 балів
9	Грамотність.	7 балів
10	Якість і вірність оформлення роботи	6 балів
11	Етичний аспект роботи, дотримання норм академічної доброчесності	6 балів
II. ПУБЛІЧНИЙ ЗАХИСТ:		
12	Лаконічність і логічність виступу студента	6 балів
13	Глибина і вірність відповідей на питання членів ЕК	7 балів
III. ОРГАНІЗАЦІЯ ДОСЛІДЖЕННЯ		
14	Самостійність і планомірний, систематичний характер роботи студента над темою	7 балів
15	Своєчасність підготовки роботи до захисту відповідно регламенту роботи університету	6 балів
ЗАГАЛЬНА СУМА БАЛІВ (ПІДСУМКОВИЙ БАЛ)		100 балів

Оцінювання кваліфікаційної роботи (проекту) щодо критерію етичного аспекту та дотримання норм академічної доброчесності регламентується Порядком виявлення та запобігання академічному плагіату у науково-дослідній та навчальній діяльності здобувачів вищої освіти.

Оцінка здобувача за кваліфікаційну роботу (проект) формується на основі оцінки наукового керівника, рецензента та захисту, що регламентується Порядком оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти в Херсонському державному університеті.

Оцінка за кваліфікаційну роботу (проект) може бути знижена у таких випадках:

1. Недоліки в оформленні.

1.1. Відсутність будь-якої складової у структурі роботи, що передбачено чинними вимогами університету до роботи певного рівня вищої освіти.

1.2. Недотримання вимог щодо оформлення робіт.

1.3. Наявність не виправлених друкарських помилок, пропусків, граматичних і стилістичних помилок.

1.4. Відсутність авторської інтерпретації змісту таблиць і графіків.

1.5. Наявність в бібліографії робіт, на які відсутні посилання у самій роботі.

- 1.6. Наявність помилок в оформленні бібліографії.
- 1.7. Бібліографічний опис джерел у списку використаної літератури наведено доволеньо, без дотримання вимог дійсного Положення про кваліфікаційну роботу (проект).
- 1.8. Обсяг роботи не відповідає вимогам.
- 2. Недоліки змісту як структурної складової роботи.**
- 2.1. Зміст роботи не розкриває тему повністю.
- 2.2. Сформульовані розділи (підрозділи) не відбивають реальну проблемну ситуацію, стан об'єкта, тобто не стосуються теми (предмету, об'єкту) дослідження.
- 3. Недоліки вступу.**
- 3.1. Висвітлення актуальності багатослівне, без зазначення сутності проблеми або наукового завдання.
- 3.2. Мета дослідження не пов'язана з проблемою, сформульована абстрактно і не відбиває специфіки об'єкта і предмета дослідження.
- 3.3. В об'єкті не виділяється та його частина, яка є предметом дослідження.
- 3.4. Об'єкт і предмет дослідження як категорії наукового процесу не співвідносяться між собою як загальне і часткове.
- 3.5. Має місце збіг формулювання проблеми, мети, завдань роботи.
- 4. Недоліки оглядово-теоретичного розділу роботи.**
- 4.1. Наявність фактичних помилок в огляді літератури.
- 4.2. Відсутність згадування важливих літературних джерел, що мають пряме відношення до розв'язання проблеми та опублікованих у доступній для студентів літературі, що вийшла друком за останні 5 років.
- 4.3. Використання великих фрагментів чужих текстів без вказівки на їх джерела, у тому числі кваліфікаційних робіт (проектів) студентів минулих років.
- 4.4. Відсутність аналізу зарубіжних праць, присвячених проблематиці дослідження.
- 4.5. Відсутність аналізу вітчизняних праць, присвячених проблематиці дослідження.
- 4.6. Теоретична частина не завершується висновками і формулюванням предмета власного емпіричного дослідження (для кваліфікаційної роботи (проекту) рівня «магістр»).
- 4.7. Тема роботи не збігається з метою дослідження.
- 4.8. Теоретична і практична частини не узгоджуються між собою.
- 5. Недоліки аналітичного та емпіричного розділів роботи.**
- 5.1. Робота побудована на основі чужої методики, модифікованої і скороченої автором без перевірки якості модифікації і скорочень.
- 5.2. Автор використовує методики без посилань на джерело їх отримання або їх автора.
- 5.3. У роботі відсутній детальний опис процедури проведення дослідження: за наведеним описом відтворення процедури є неможливим.
- 5.4. У роботі відсутня інтерпретація отриманих результатів, висновки побудовані як констатація первинних даних.
- 5.5. Отримані результати автор не співвідносить з результатами інших дослідників, роботи яких він обговорював у теоретичній частині.
- 6. Недоліки висновків.**
- 6.1. Кінцевий результат не відповідає меті дослідження, висновки не відповідають визначеним завданням.
- 6.2. Висновки неконкретні, мають описовий характер.
- 7. Етичні аспекти роботи.**
- 7.1. Автор порушив етичні норми, не виправдано розкрив анонімність учасників дослідження.
- 7.2. Автор використовує дані інших дослідників без посилання на їх праці, де ці результати опубліковані.

7.3. Автор формулює практичні рекомендації, пропонуючи рішення, що виходять за межі його професійної компетентності і можуть мати непередбачувані наслідки для суспільства.

8. Недоліки в організації роботи.

8.1. Недотримання графіку виконання роботи.

8.2. Несвоєчасність підготовки роботи до захисту.

8.3. Несистематичність роботи з науковим керівником.

Методика і алгоритм розробки та встановлення критеріїв оцінок відображають рівень виконання якісних параметрів роботи і врахування визначених помилок, недоліків з їх кваліфікаційним поділом на грубі помилки та недоліки.

У випадку незгоди із результатами оцінювання кваліфікаційної роботи/проекту та/або підтвердженнь щодо порушення процедури захисту, здобувач вищої освіти має право не пізніше наступного робочого дня після дня оголошення результатів, подати письмову апеляційну заяву на ім'я проректора. Процедура апеляції регламентується «Порядком оскарження процедури проведення та результатів оцінювання контрольних заходів у Херсонському державному університеті», затвердженого наказом ректора від 07.09.2020 № 802-Д.

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНИХ ДЖЕРЕЛ:

Основна література:

1. Велітчено Л. К. Методологічні та теоретичні проблеми психології. Програмний конспективний довідник / Л. К. Велітчено, В. І. Подшивалкіна. Одеса: СВД Черкасов, 2009. 278 с.
2. Климчук В. О. Кластерний аналіз: використання у психологічних дослідженнях. Практична психологія та соціальна робота. 2006. № 4. С. 30-36.
3. Климчук В. О. Математичні методи у психології. Навчальний посібник для студентів психологічних спеціальностей. К.: Освіта України, 2009. 288 с.
4. Климчук В. О. Факторний аналіз: використання у психологічних дослідженнях. Практична психологія та соціальна робота. 2006. № 8. С. 43-47.
5. Методологічні та теоретичні проблеми психології: навч. посіб. для слухачів та студ. вищ. навч. закл. / М. С. Корольчук, Ю. Л. Трофімов, В. І. Осьодло та ін. К. : Ніка-Центр, 2008. 336 с.
6. Педагогіка і психологія вищої школи: Навчальний посібник для молодих викладачів, аспірантів і майбутніх магістрів / О. Г. Мороз, О.С. Падалка, В. І. Юрченко. К.: НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2003. 267 с.
7. Подоляк Л. Г., Юрченко В.І. Психологія вищої школи: Навчальний посібник для магістрантів і аспірантів. К.: ТОВ "Філ-студія", 2006. 320 с.
8. Рибалка В. В. Методологічні питання наукової психології (досвід особистісно-центрованої систематизації категоріально-поняттєвого апарату): Навч.-метод. посіб. / АПН України; Інститут педагогіки і психології професійної освіти. К. : Ніка-Центр, 2003. 204 с.
9. Савчин М. В. Методологеми психології : монографія / М. В. Савчин. К. : Академвидав, 2013. 224 с.
10. Степанов О. М. Методологічні і теоретичні проблеми психології: Навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. освіти. Тернопіль: ТПНУ, 2007. 74 с.
11. Татенко В. О. Сучасна психологія: теоретико-методологічні проблеми: Навч. посіб. / В. О. Татенко. К. : Вид-во Нац. авіац. ун-ту «НАУ-друк», 2009. 288 с.

Додаткова:

1. Титаренко Т. М. Постмодерна особистість у динаміці самоконструювання. Актуальні проблеми психології. 2010. № 2. С. 5-14.

2. Титаренко Т. М. Соціально-психологічні практики життєконструювання. Актуальні проблеми психології: зб. наук. пр. Ін-ту психології ім. ГС Костюка НАПН України. Т. II: Психологічна герменевтика. 2011. Т. 7. С. 15-23.

Інформаційні ресурси:

1. Веб-журнал «Інтелектус» <http://www.patent.net.ua/intellectus/ua.html>

Гарант ОП

Наталія ТАВРОВЕЦЬКА